

Aleg. 201

Sprawozdanie

komisyi bankowej w przedmiocie zmiany statutu Banku krajowego
celem otwarcia długotrwałego kredytu dla spółek wodnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawa długotrwałego kredytu dla spółek wodnych nie jest dotychczas załatwioną w sposób czyniący zadość wszelkim uzasadnionym żądaniom spółek -- gdyż utworzony przez Wysoki Sejm na ten cel fundusz pożyczkowy nie posiada dostatecznych zasobów, które mogłyby wystarczyć zgłaszającym się spółkom, utworzonym na podstawie państwowej ustawy wodnej z 30. maja 1869. i ustawy kraj. z dnia 14. marca 1875.

Fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych, którego stan czynny, według zamknięcia rachunków za rok 1898., wynosił 586.072 zł. 4 $\frac{1}{2}$ ct. czyli 1,172.144 koron 9 hal., jest już prawie całkiem rozdany spółkom tytułem pożyczek, oprocentowanych po 3 $\frac{0}{10}$. Zwrot pożyczek odbywa się powoli, tak, iż według rzeczzonego zamknięcia rachunków dochody funduszu tego w roku 1898 wynosiły :

tytułem spłaty kapitałów wypożyczonych spółkom	23.801	zł.	75	ct.
odsetki od pożyczek	10.884	"	84	"
odsetki zwłoki	1.826	"	45	"
odsetki od kapitałów lokowanych w Banku kraj. i funduszu kraj.	2.336	"	48	"
rozmaite	15	"	67	"
razem	39.865	zł.	19	ct.

Oprócz bieżących wpływów fundusz pożyczkowy miał jeszcze w r. 1898 do dyspozycji kapitał 105.000 zł. ulokowany na 4 $\frac{0}{10}$ w Banku krajowym, który to kapitał w tymże roku wypożyczony został funduszowi krajowemu, tudzież miał ów fundusz kwotę 10.600 złr. w Banku krajowym, złożoną na 4 $\frac{0}{10}$ książeczkę wkładową.

Z tego kapitału, tudzież z dochodów bieżących udzielono spółkom wodnym pożyczki w sumie 68.400 zł., tak, iż rozporządzalny kapitał z końcem r. 1898 obniżył się do sumy 55.533 zł. 77 $\frac{1}{2}$ ct.

Wprawdzie fundusz pożyczkowy posiadał daleko znaczniejsze zasoby, z których wypożyzył funduszowi krajowemu 627.300 zł. na wykupno obligacyi pożyczki krajowej z r. 1889., lecz tę wierzytelność swoją do funduszu krajowego stracił fundusz pożyczkowy bezpowrotnie, gdyż uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 17. lutego 1898. L. 1.721, polecono cały ten dług funduszu krajowego odpisać.

Gdy zatem fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych został w ten sposób zredukowany do połowy i obecnie wynosi niewiele więcej jak milion koron, a wpływy z rozpożyczonych spółkom pieniędzy z natury rzeczy są szczupłe, ze względu na niskie

oprocentowanie i powolną amortyzację, zachodzi niewątpliwie potrzeba albo dotowania funduszu pożyczkowego znaczniejszą sumą, albo też otwarcia spółkom nowego źródła kredytu.

W obecnym stanie finansów krajowych niepodobna myśleć o dotowaniu funduszu pożyczkowego celem podniesienia go do tej wysokości, która umożliwiłaby wydatną pomoc kredytową dla tworzących się spółek.

Pozostaje przeto tylko droga, zmierzająca do otwarcia nowego źródła kredytowego, a to za przykładem innych krajów w Banku krajowym.

Jest zaś sprawa ta pilną, gdyż spółki wodne coraz liczniej zgłaszają się do Wydziału krajowego o pomoc kredytową, a należy spodziewać się, że ruch na tem polu będzie wzrastać, w miarę jak ludność rolnicza przekonywać się będzie o pożyteczności spółkowych przedsięwzięciach melioracyjnych.

Zbytecznym byłoby przypominać, jak dalece jest pożądanem w interesie ekonomicznego podniesienia kraju, popierać rozwój spółek wodnych, które także dla uregulowania dróg wodnych, przez budowę kanałów, mogą być nader pożyteczne.

Wszelka zaś śmielsza i energiczniejsza inicjatywa na tem polu byłaby sparaliżowaną, gdyby tworzące się spółki wodne nie miały zapewnionego kredytu długoterminowego, z umiarkowaniem oprocentowaniem.

Komisya budżetowa zgadza się przeto z Wydziałem krajowym co do potrzeby otwarcia dla spółek wodnych kredytu w Banku krajowym, w formie pożyczek amortyzacyjnych, rozłożonych na szereg lat, zatem udzielanych w obligacjach.

Gdy jednak, z powodów powszechnie znanych, przy niskim kursie walorów krajowych, tworzenie nowego typu obligacji wcale nie jest wskazane, proponuje Wydział krajowy, aby przez odpowiednią zmianę statutu Banku krajowego umożliwić udzielanie pożyczek spółkom wodnym w obligacjach komunalnych.

Te obligacje, według statutu obecnie obowiązującego, przeznaczone są na udzielanie pożyczek gminom i powiatom, tudzież towarzystwom zaliczkowym i kasom oszczędności za poręką gmin lub powiatów.

Wydział krajowy wnosi przeto, aby także spółkom wodnym udzielane były pożyczki w obligacjach komunalnych Banku krajowego, uzasadniając wniosek swój tem, że spółki wodne są zakładane w celach dobra publicznego, zatem zasługują na poparcie ich kredytem, przez kraj gwarantowanym, zaś bezpieczeństwo zwrotu pożyczek jest zapewnione przywilejem egzekucyi politycznej, który umożliwia ściąganie kwot, należnych od uczestników spółki, przez urząd podatkowy.

Komisya bankowa zauważa, że spółki wodne, których utworzenie na podstawie statutów, przez władze zatwierdzonych, do księgi wodnej wpisanych, jest dokładnie unormowane §§. 20. do 25. ustawy państwowej z r. 1869., a względnie §§. 52 do 68. ustawy krajowej z r. 1875., są uzdolnione do zaciągania kredytu z publicznych instytucji kredytowych, odkąd w ustawie państwowej z dnia 30. czerwca 1884. Nr. 116. Dz. pr. p., wydane zostały szczegółowe przepisy o ściąganiu opłat, należnych od uczestników spółki.

Mianowicie postanawia ustawa z r. 1884., że urzędy podatkowe ściągają należności od członków spółki, według wykazów, przez spółkę dostarczonych. (§. 17.)

Jeżeli należność od uczestnika spółki zalega dłużej, niż jeden rok, urząd podatkowy obowiązany jest postarać się o hipoteczne zabezpieczenie (§. 18.)

Gdyby zaś spółka zaniedbywała swoje zobowiązania — może władza administracyjna kwoty należne od spółki rozłożyć na jej członków, według postanowień spółkę obowiązujących. (§. 19.)

Te przepisy ustawy z r. 1884. wydane zostały właśnie w tym celu, aby umożliwić spółkom wodnym korzystanie z kredytu, udzielanego przez publiczne zakłady kredytowe a jeżeli spółka z takiego zakładu pożyczkę otrzyma — przytoczone tu postanowienia §§. 17, 18 i 19. ustawy mają zastosowanie. (§. 16.)

Rozszerzenie przeto działu pożyczek komunalnych także na spółki wodne bezpieczeństwa Banku krajowego w niczem naruszyć nie może, — a wciągnięcie takich pożyczek do działu komunalnego jest uzasadnione z tego względu, że spółka wodna, której utworzenie następuje w interesie wspólnym uczestników, na podstawie osobnych statutów, przez władzę zatwierdzonych, jest, co się tyczy ściągania kwot, należnych spółce, względnie jej wierzycielowi, postawioną na równi z gminą, względnie powiatem, a tem może być w stosunkach kredytowych traktowaną na równi z temi korporacyami.

Komisya bankowa przyjmuje przeto wnioski Wydziału krajowego, ze zmianami tylko stylistycznego znaczenia, a przedkładając wnioski do zmiany §§. 3. 36. 43. 109. statutu Banku krajowego, zauważa, że gwarancya kraju za obligacye komunalne do wysokości 30 milionów koron nie doznaje zmiany, gdyż ta maksymalna suma pozostaje niezmienną.

Komisya bankowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące zmiany statutu Banku krajowego:

I. Sejm uchyla §. 3. B. ustęp 1. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała ten ustęp jak następuje:

§. 3. B. Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek spłacalnych ratami:

1. gminom i powiatom:

2. towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70. Dz. p. p., i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucjom za poręką gmin lub powiatów, przyjętą zgodnie z ustawą;

3. spółkom wodnym na cele w ich zakres statutowy wchodzące (§. 36).

Pożyczki te udzielane będą w obligacyach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye komunalne wszystkich emisji, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać sumy 15,000.000 (piętnaście milionów) złr. w. a., czyli 30,000.000 (trzydzieści milionów) koron imiennej wartości.

II. Sejm uchyla §. 36. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała ten §. 36, jak następuje:

§. 36. Bank udzielać będzie pożyczki w obligacyach komunalnych:

1. Gminom i powiatom:

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy;

b) na instytucye i przedsiębiorstwa produkcyjne, oraz na zakładanie lub zasilanie powiatowych lub gminnych zakładów pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

2. Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873, Nr. 70 Dz. p. p., i kasom oszczędności powiat. i gminnym, wszystkim tym instytucjom za poręką gmin lub powiatów, przyjętą zgodnie z ustawą, celem dostarczenia obrotowego funduszu, szczególnie dla udzielania pożyczek na realności włościańskie, pod warunkami odpowiadającymi potrzebom kredytu włościańskiego, jednak przy przestrzeganiu istniejących dla tych instytucyj statutów i odnośnych prawnych postanowień.

3. Spółkom wodnym, utworzonym na podstawie ustawy państwowej z 30. maja 1869. Nr. 93 Dz. p. p. i ustawy krajowej z 14. marca 1875, Nr. 34. Dz. ust. i rozp. kraj. na cele wskazane statutem spółki. — Pożyczka nie może przekraczać wysokości kosztów robót, na których pokrycie zaciągnięta zostaje. Jeżeli pożyczkę zaciąga spółka wodna, subwencyonowana przez kraj lub państwo, pożyczka nie może przekraczać wysokości kosztów, nie pokrytych subwencyą.

Przyznanie pożyczki w obligacyach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Udzielanie pożyczek komunalnych gminom wiejskim, tudzież gminom miasteczek i miast nie posiadających osobnych statutów, zależne jest od uchwały Rady powiatowej, uznającej istotną użyteczność i potrzebę zaciągnięcia pożyczki na jeden z celów powyżej wymienionych.

O każdej pożyczce komunalnej, kwotę 100.000 (stu tysięcy) złr. w. a., czyli 200.000 (dwakroć sto tysięcy) koron przenoszącej, tudzież o każdej pożyczce komunalnej, udzielonej gminie lub powiatowi, przedtem już jakąś zaliczką lub pożyczką obciążonym, Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesyi sejmowej,

III. Sejm uchyla §. 43. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała ten §. 43, jak następuje:

§. 43. Bank krajowy wydawać może obligacye komunalne na podstawie i do wysokości pożyczek komunalnych, udzielonych powiatom lub gminom, dalej towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873 Nr. 70. Dz. p. p., powiatowym lub gminnym kasom oszczędności, wszystkim tym instytucyom za poręką gmin lub powiatów, przyjętą zgodnie z ustawą. wreszcie spółkom wodnym, utworzonym na podstawie ustawy państwowej z 30. maja 1869 Nr. 93. Dz. p. p. i ustawy krajowej z 14. marca 1875 Nr. 34. Dz. ust. i rozp. kraj., a to do wysokości tych pożyczek (§. 36).

IV. Sejm uchyla §. 109. ustęp *B.* 2. w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała ten §. 109. *B.* 2., jak następuje:

§. 109. *B.* w dziale komunalnym:

2. Przyznawanie, na wniosek Dyrekyi, pożyczek komunalnych (§. 36) i potwierdzanie na obligacyach komunalnych, że zostały wydane na podstawie pożyczki, udzielonej gminie, powiatowi, względnie towarzystwu zaliczkowemu, kasie oszczędności powiatowej lub gminnej za poręką gminy lub powiatu, przyjętą zgodnie z ustawą, lub wreszcie spółce wodnej. (§. 47 lit. g.).

Przewodniczący:

Władysław Kraiński.

Sprawozdawca:

Skalkowski.